

Катерина ШЕНДАКОВА

викладач циклу спеціальних дисциплін
відділення первинної професійної підготовки,
спеціалізації та підвищення кваліфікації
Навчально-наукового інституту
заочного навчання та підвищення кваліфікації
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

РОЛЬ МЕДІАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ У ПРОФІЛАКТИЦІ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ДІТЕЙ

Інститут медіації досить поширений засіб вирішення суперечностей у закордонних країнах. Єдиним державним органом в Україні, який вирішує спір – це суд, на відміну від США, Франції, Швейцарії, Німеччини та інших країн, альтернативного законодавчо визначеного механізму врегулювання спорів не було [1]. Ухвалений Верховною Радою Закон України «Про медіацію» повинен врегулювати сферу будь-яких конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим) [2].

На стадії розгляду проєкту Закону «Про медіацію» науковцями визначено позитивні риси медіації:

- 1) врегулювання конфліктної ситуації у дружній або нейтральній обстановці;
- 2) присутність нейтральної сторони, яка не виносить жодних рішень, а лише за допомогою певних медіаційних технологій створює для конфліктуючих сторін умови для задоволення їх інтересів та пошуку взаємопорозуміння;
- 3) створення умов для безперешкодного вільного висловлювання усіх учасників конфліктної ситуації;
- 4) добровільний характер участі;
- 5) зменшення часу, який витрачається на врегулювання конфліктної ситуації та, як наслідок, фінансових витрат; забезпечення значного морального задоволення учасників програми медіації (конфліктуючих сторін): потерпілого та правопорушника [3].

Запровадження медіації досить нова практика в діяльності органів ювенальної превенції, яка покликана поліпшити комунікацію із школярами, мета якої – недопущення поширення конфліктів у шкільному середовищі.

Програма медіації вже доволі широко використовується працівниками поліції ювенальної превенції в Донецькій, Харківській, Київській, Чернігівській, Вінницькій, Одеській, Волинській областях [3].

Відповідно до Навчально-методичного посібника «Створення системи служб порозуміння для впровадження медіації за принципом «рівний-рівному/рівна-рівній» та вирішення конфліктів мирним шляхом у закладах освіти» основні причини конфліктів між школярами виникають через: агресивну поведінку, порушення дисципліни на уроках, боротьба за авторитет, лідерство серед однокласників, проблеми взаємостосунків [4]. Зазвичай самостійно вирішити конфлікт дітям складно, їм необхідна допомога нейтральної сторони, яка навчить самостійно вирішувати конфлікти шляхом медіації, отримуючи допомогу та практичні знання.

Запровадження адміністративної відповідальності за приховування фактів булінгу (ст. 173-4 КУпАП) [5] не дозволяє вчителям мирно врегулювати конфлікт між учасниками освітнього процесу та вимагає залучати органи поліції. З метою виконання завдання, в частині запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень [6], органи ювенальної превенції проводять загально-профілактичну роботу у вигляді лекцій, презентацій про недопущення вчинення адміністративних та кримінальних правопорушень, спілкування на зборах із батьками, відвідування сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Працівник ювенальної превенції в ролі медіатора допомагає вирішувати конфлікт між дітьми на ранніх стадіях, пояснює учасникам конфлікту, яка наступає відповідальність за порушення норм законодавства. У підсумку, діти повинні усвідомити негативні наслідки своєї поведінки, яка шкодить

особі, яку скривдили, та в майбутньому сформувати соціально правильну поведінку.

Дуже важливо застосовувати інститут медіації в діяльності органів ювенальної превенції, що дозволить сформувати безпечне середовище серед дітей, вирішувати конфлікт на стадії виникнення.

Отже, запровадження інституту медіації в українське законодавство є новою практикою для нашої держави, що дасть змогу громадянам врегулювати суперечності сторін, не звертаючись до суду. Медіація в діяльності органів ювенальної превенції допоможе вирішити конфліктні питання, залучити дітей до вирішення суперечностей самостійно, дозволить знизити рівень злочинності серед дітей, підвищить рівень довіри до поліції, що є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів поліції [7].

1. Кармаза О. Інститут медіації. Основні концепції розвитку *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 24–28.

2. Про медіацію : Закон України від 16 листопада 2021 р. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/216385.html>.

3. Безпалова О. Особливості впровадження медіації в діяльність органів поліції щодо профілактики випадків насильства у дитячому середовищі. *Науковий Вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 2. С. 21–25.

4. Створення системи служб порозуміння для впровадження медіації за принципом «рівний-рівному/рівна-рівній» та вирішення конфліктів мирним шляхом у закладах освіти. Київ : ФОП Нічoga С. О. 2018. 174 с.

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню) : Закон України від 18 грудня 2018 р. № 2657-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#n8>.

6. Інструкція з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : затв. наказом МВС України від 19.12.2017 р. № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>.

7. Про поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

Ірина ШИЛО

аспірант кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

канд. юрид. наук **О. С. Скок**
доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ У РАЗІ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ

Чинний Кримінальний кодекс України в § 12 одним із видів кримінального правопорушення визначає кримінальний проступок. Поява цієї категорії у законодавчій класифікації кримінальних правопорушень пов'язана з ухваленням Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень». Положення зазначеного Закону щодо регламентації кримінальних проступків були реалізовані з 1 липня 2020 року, з дня набрання чинності цим Законом [1]. Докорінні зміни законодавчої класифікації суспільно небезпечних діянь суттєво вплинули на можливість реалізації кримінальної відповідальності відносно осіб, які вчинили кримінальні проступки.

На законодавчому рівні неодноразово обговорювалися питання, пов'язані із місцем кримінального проступку у національній системі кримінально караних діянь. Насамперед, це пов'язано з тим, що ще з 2012 року Кримінальним процесуальним